

ROČNÍK LIX

BŘEZEN 2004

3

HILAS PRAVOSLAVÍ

OBSAH

POSELSTVÍ POSVÁTNEHO SYNODU _____	3
MEZINÁRODNÍ KONFERENCE _____	4
NEDĚLE SV. KRÍŽE _____	7
MYŠLENKY SV. JANA KRONŠTADTSKÉHO O POSTU _____	8
STAREC KYRILL _____	10
slovo o modlitbě ct. Efrema Syrského (2. a 3. část)	
ANZERSKÁ GOLGOTA _____	14
o Solovětských ostrovech	
JAK ŽIJEME _____	16
Z PROGRAMU ARCHIEPISKOPA KRYŠTOFA V MĚSÍCÍCH BŘEZNU A DUBNU 2004 _____	18
DĚTEM _____	19

*Spasiž, Pane, lid svůj a požehnej dědictví svému.
Vítězství daruj nad nepřáteli vlasti naší a ochra-
ňuj věrné své Křížem svým.*

Foto na titulu:

*Kříži tvému klaníme se, ó Pane, a svatě
vzkříšení tvoje slavíme.*

REDAKČNÍ POZNÁMKA

Jeden monach kdysi napsal: „Všichni jsme na cestě ke spáse zodpovědní sami za sebe, ale všichni společně tvoříme tělo Kristovo, v jistém slova smyslu jsme zodpovědní i za druhé a musíme prožívat problémy, potíže a potřeby druhých. A podle našich sil jim pomáhat“.

Připomínejme si tato slova, drazí bratři a sestry, zvláště v postním období svatých Čtyřicátnice. Společně tvoříme tělo Kristovo!

Mnoho sil, duchovních i tělesných vám přeje

vaše redakce

POSELSTVÍ POSVÁTNÉHO SYNODU K NEDĚLI SVATÉHO PRAVOSLAVÍ

29. 2. 2004

Důstojní otcové, bratři a sestry!

Obracíme se na Vás v první postní neděli – neděli svatého Pravoslaví, kdy si uvědomujeme, jak jsme si blízcí. V první řadě je nám společná víra, bez rozdílu národnosti, stáří, společenského postavení jsme si rodnými, protože vyznáváme apoštolské vyznání víry Církve, založené Pánem našim Ježíšem Kristem.

Církev vědomě nazývá svaté apoštoly „slunečními paprsky“. Je to velmi výstižné pojmenování, neboť právě díky apoštolskému působení „Slunce spravedlnosti“ Pán náš Ježíš Kristus ozářil celý svět. Rozptýlil temnotu nevědomosti a dal možnost nového věčného života hříchem ztrocenému lidstvu.

Když se zamyslíme nad dílem svatých apoštolů, budeme vždy obdivovat velikost Boží moudrosti, která z nich udělala „paprsky“ nikdy nezapadajícího Slunce. Neboť čím byli před tím, než se setkali s Ježíšem Kristem? Nikdo z nich neměl žádné mimořádné vzdělání ani nevynikal žádnými zvláštními vlastnostmi, schopnostmi nebo bohatstvím. Většinou byli prostými rybáři, kteří podléhali, jako ostatní lidé v jejich okolí, hříchu a nejrůznějším vášním. Písmo svaté dokonce neskrývá, že svoje slabosti nedokázali potlačit ani v přítomnosti Ježíše Krista.

Svatí apoštolé hlásali světu nové Boží zákony a tím ovlivňovali způsob lidského života. Nedávno ještě prostí galilejští rybáři si dovolili přeměnit svět takovým způsobem, jakým by si to nedovolil ani jeden z tehdejších světských vládců. Výstižně o tom píše sv. Jan Zlatoustý, když připomíná skutečnost, že židovský imperátor nemůže vydávat nové zákony Peršanům a naopak. Jejich pravomoc totiž nepřesahuje státní hranice. „Svatí apoštolé však ustanovili zákon jak pro Peršany, tak pro Římany, Skythy, Indy a celý tehdejší svět“. (P. G 55,203)

Dvanáct apoštolů, nepatrný kvas, dal vzejít těstu pro duchovní chléb všem národům. Slova svatých apoštolů byla adresována všem lidem žijícím kdekoli na světě a v jakékoli době.

Věčný obdiv vzbuzují knihy a listy, většinou napsané téměř úplně nevzdělanými apoštoly. Jejich spisy se staly nedílnou součástí svatého Písma. Stále znovu oslovují celé generace věřících a před jejich hlubokou moudrostí se s úctou sklánějí i největší geniové lidstva. Zapsaná slova svatých apoštolů otevřela lidstvu světlé a radostné horizonty a naučila ho žít svobodně.

Toto jejich výjimečné postavení v dějinách si můžeme vysvětlit jen slabou lidskou logikou. Všechno, co svatí apoštolé vykonali, mohli dokázat jedině „ve jménu Ježíše Krista Nazaretského“. (Sk 3, 6)

Jemu patří ono „nestvořené“ Světlo, kterým prozářili (prosvětlili) celý svět. Jeho byla svatost, se kterou otvírali lidská srdce. Z ní čerpali výjimečnou sílu ke konání divů a zázraků. Ten, kdo je poslal, aby „učili všechny národy“ a hlásali Evangelium všemu stvoření, byl stále s nimi, jak jim slíbil slovy: „Já jsem s vámi po všechny dny“. (Mt 28, 19–20)

Svatí apoštolé žili v souladu s tím, co sami hlásali. Jejich hlavní zásadou bylo nečinit nic z vlastní vůle, moci nebo zbožnosti. (Sk 3, 12) Důvodem jejich apoštolských úspěchů nebyly nijaké mimořádné osobní vlastnosti, kouzlo jejich osobnosti nebo čistota. Co učili nebo kázali, ať se to lidem líbilo nebo ne, vždy konali pro slávu Boží.

Sebe samotné považovali za služebníky Ježíše Krista, (2.Pt 1, 1) Jeho posly (2. Kor. 5, 20) a svědky Jeho života. (2. Jn 1, 2)

Takoví byli svatí apoštolé. Nositelé Božích milostí a důstojní nositelé svatého Duha, kteří po celém světě roznašeli Světlo křesťanství. Od jednoho konce země k dru-

hému putovali tito „nebeští lidé a pozemští andělé“, jak o nich hovoří církevní tradice.

My, dnešní věřící, zvláště duchovní osoby, bychom měli vroucně prosit o přímluvy apoštolů k Ježíši Kristu, abychom žili vždy jen ve Světle pravdy, kterou oni zobrazili tak čistě a krásně. Všichni bychom se měli modlit, aby byl dostatek následovníků svatých apoštolů. Církev potřebuje a volá ke studiu teologie další studenty, kteří by se mohli stát kandidáty kněžské služby a tak byli nástupci svatých apoštolů. Dobrých duchovních pastýřů je stále málo. Povzbudme všechny, kteří se rozmyšlejí a vážají vstou-

pit na dráhu svaté apoštolské služby, tolik potřebné zvláště v dnešní době, která ztrácí duchovní rozměr.

Důstojní otcové, bratři a sestry, přejeme Vám hluboké duchovní prožití období Velkého půstu, svaté Čtyřicátice a radostné očekávání Kristova vzkříšení.

- + Nikolaj, arcibiskup prešovský, metropolita českých zemí a Slovenska
- + Kryštof, arcibiskup pražský a českých zemí
- + Simeon, biskup olomoucko-brněnský
- + Ján, biskup michalovský

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE O KŘESŤANSKÉ SEBEREFLEXI V PRAZE

X. jubilejní mezinárodní konference Mezinárodního fondu jednoty pravoslavných národů se konala ve dnech 17.–20. 2. 2004 v Praze. Jejím hlavním tématem byla Křesťanská sebereflexe, inspirovaná globálními informačními technologiemi. Hostitelskou úlohu na sebe poprvé v novodobých dějinách přijala naše církev.

První pracovní zasedání 18. února dopoledne hostil Senát Parlamentu ČR v Rytíř-

ském sále Valdštejnského paláce. Účastníky, kteří do Prahy přicestovali z téměř 20 států, stejně tak jako přítomné senátory a poslance, velvyslance a diplomaty působící v Praze, zástupce sdělovacích prostředků a duchovní, oslovil nejprve zástupce prezidenta Mezinárodního fondu jednoty pravoslavných národů prof. Dr. Valerij Arkadjevič Alexejev.

Poté vладыka arcibiskup Kryštof, když zazněla modlitba Páně v podání pěveckého sboru katedrálního chrámu sv. Cyrila a Metoděje, požehnal zahájení konference. Pozdrav za předsedu Senátu Parlamentu ČR Dr. Petra Pitharta přednesl jeho zástupce senátor Jan Ruml. Následovala zdravice prezidenta republiky p. Václava Klause, kterou na jeho přání přečetl vладыka Kryštof.

Dále za předsedu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR p. Lubomíra Zaorálka pozdravy konferenci tlumočil její 1. místopředseda Ing. Jan Kasal. Zdravici Jeho Blaženstva metropolity Nikolaje přednesl vладыka Simeon, biskup olomoucko-brněnský. Následovaly další pozdravy představitelů politické reprezentace Ruské federace a dalších zemí. Přítomní delegáti tlumočili také

Úvodní modlitba na zahájení konference (v předsednictvu zprava senátor Jan Ruml, Jeho vysokopřeosvěcenost vl. Kryštof, předseda mezinárodního Fondu jednoty pravoslavných národů prof. Dr. Valerij A. Alexejev, a první místopředseda poslanecké sněmovny parlamentu ČR Ing. Jan Kasal). V pozadí pěvecký sbor katedrály sv. Cyrila a Metoděje v Praze (sborníček ses. B. Berounská).

Účastníci konference po doxologii konané v chrámu Zesnutí přesvaté Bohorodice v Praze na Olšanech.

požehnání patriarchů moskevského a celé Rusi Alexije II. a sofijského a celého Bulharska Maxima.

Po této úvodní části požádal předsedající prezident Mezinárodního fondu jednoty pravoslavných národů prof. Dr. Valerij A. Alexejev vладыku Kryštofa, aby přednesl tematickou přednášku, jejíž text v ruském a anglickém překladu obdrželi všichni účastníci. Vladyka v ní nejprve ozřejmil téma konference, která by se měla zabývat využitím moderní informační technologie tak, aby „zvěst o evangeliu Pána našeho Ježíše Krista byla slyšet v naší postmoderní společnosti“. Dále hovořil o tom, jak křesťanské zásady založily a stále utvářejí duchovní a mravní společenský i politický charakter našeho kontinentu. Na to navázal kapitolou věnovanou současné misi pravoslavné církve v České republice. V závěru své přednášky podtrhl význam moderní informační technologie, který přirovnal, zvláště pak zavedení internetu, k vynálezu knihtisku.

Následovala přednáška prof. Dr. Alexejeva, který se zaměřil na otázky týkající se svobody člověka ve vztahu k moderním informačním technologiím a podtrhl, že

„křesťanství je náboženství lásky, a proto pravá svoboda bez lásky je neuskutečnitelná. Připomeňme sv. apoštola Pavla: ‚Vy jste byli povoláni ke svobodě, bratři. Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým.‘ (Gal. 5, 13)“ Svě vystoupení zakončil výzvou k účastníkům konference, aby usilovali o jejich využití ke vznešeným humanitním cílům, které člověka oduševňují.

Prvé zasedání konference v Rytířském sále Senátu Parlamentu ČR ukončil senátor Jan Ruml a pozval přítomné na číši vína do historických prostor Valdštejnského paláce.

Další pracovní část se konala v pražském kongresovém centru Olšinka. Vystoupili na ní desítky senátorů i poslanců a dalších specialistů. Za Slovensko přednášel tajemník ÚMR Pravoslavné církve na Slovensku prot. Ján Novák a za Českou republiku vystoupili PhDr. Irina Zálišová a p. Merunka. Zvlášť citlivý byl referát poslance parlamentu Jordánského království p. Dr. Abudžabera, který hovořil o problémech arabských křesťanů na blízkém východě. Navrhl uspořádat další konferenci

Mezinárodního fondu jednoty pravoslavných křesťanů v Ammánu.

V závěrečném dokumentu účastníci konference reflektovali skutečnost, že se pravoslavná církev v žádném případě nemůže obejít bez moderních informačních technologií. Avšak jejich využití musí zajistit práva a svobody člověka a ochránit jej před systémy informačních a komunikačních sítí, jež zatemňují možnost svobodného rozhodování a uvažování.

Účastníci konference se také vážně zabývali problémem projektu Ústavy Evropské unie, který neobsahuje zmínku o křesťanských základech evropského společenství národů. Všichni jednomyslně podpořili mínění konference evropských církví, aby tento projekt byl doplněn o odstavec pojednávající o vlivu křesťanství v dějinách i současnosti evropské kultury. Účastníci také vyjádřili podporu Pravoslavné církvi v českých zemích a na Slovensku v její misi pro blaho věřících i společnosti.

Nakonec se delegáti konferenci rozhodli vyjádřit písemně svou vděčnost politické reprezentaci České republiky a Pravoslavné církvi v českých zemích a na Slovensku za srdečné přijetí a pomoc při zajištění potřebného zázemí pro úspěšný průběh celého zasedání.

Závěrem vyjádřili podporu projektu „Duchovního a humanitárního centra při pravoslavném chrámu sv. Mikuláše“ který Pravoslavná církev připravuje v Praze. Tuto svoji podporu také zmínili v děkovném dopise adresovaném nejvyšším představitelům České republiky, který v úplném znění otiskujeme:

„Vážený pane prezidente, (předsedo Senátu, předsedo Poslanecké sněmovny, pánové místopředsedové), dovoluji Vám vyjádřit naše upřímné poděkování za Vaše pochopení, které jste projevíli účastníkům mezinárodní konference „Křesťanská sebe-reflexe, inspirované globálními in-

formačními technologiemi“. Skutečnost, že se její slavnostní zahájení mohlo uskutečnit v historických prostorách Senátu Parlamentu České republiky, přispěla nejenom k její úspěšnosti. Jasně též ukázala příklad vstřícného a hluboce odpovědného vztahu k problémům, které trápí křesťany všech vyznání v souvislosti se zachováním duchovních kořenů sjednocené Evropy. Zvláště je nám blízká myšlenka obsažená ve Vaší zdravici a vystoupeních dalších představitelů politické reprezentace České republiky, že duchovní bohatství křesťanství může spolupůsobit v tvorbě duše sjednocené Evropy, doposud sjednocované jen principy ekonomickými a pragmatickými.

Bohužel v Praze doposud nestojí pravoslavný chrám s duchovním a humanitárním střediskem, který by byl oporou pravoslavným věřícím všech národností, jejichž počet v Praze „centru Evropy“ stále roste. Proto Pravoslavná církev v českých zemích připravila projekt „Duchovního a humanitárního centra při pravoslavném chrámu sv. Mikuláše“ a dala jej k posouzení vládě České republiky.

Jménem všech účastníků naší konference, jimiž jsou kromě duchovních osob hlavně poslanci parlamentů, senátoři a lidé vědy i kultury téměř 20 zemí, obracíme se na Vás s prosbou o pomoc při získání stavebního pozemku, o němž má česká vláda rozhodno-

Jeho přeosvícenost vладыka Simeon, biskup olomoucko-brněňský přednáší zdravici Jeho blaženstva metropolitě Nikolaje.

vat a poté i při samotné stavbě „Duchovního a humanitárního centra při pravoslavném chrámu svatého Mikuláše“.

Účastníci konference navštívili 18. února také katedrální chrám sv. Cyrila a Metoděje. Vladyka Kryštof po krátkém díkůvzdání předal, v pověření Jeho Blaženstva metropolitou Nikolaje, prezidentu Mezinárodního fondu prof. Dr. Valeriji A. Alexejevovi Řád sv. Cyrila a Metoděje za jeho dlouholetou práci pro slávu Boží a svatého Pravoslaví. Po prohlídce Památníku smíření při katedrálním chrámu se v přílehlých prostorách konala na počest vzácných hostů recepcce.

Další den 19. února měli účastníci možnost shlédnout pamětihodnosti Prahy a navštívit chrám Zesnutí přsv. Bohorodice na Olšanských hřbitovech. Duchovní správce o. archimandrita Silvestr před pobožností k přsvaté Bohorodici přiblížil přítomným dějiny chrámu a předal vedení Fondu jako dar ikonu Pokrovu přsvaté Bohorodice.

Jubilejní konference Fondu přispěla k upevnění bratrských vztahů mezi pravoslavnými představiteli parlamentů a dalších institucí. V neposlední řadě ukázala, že i naše církve dokáže být pozornou hostitelkou tak významné mezinárodní události.

archiepiskop Kryštof

NEDĚLE UCTÍVÁNÍ SV. KŘÍŽE

Třetí neděle Velkého půstu je věnována uctívání sv. Kříže. Toho dne čteme v Evangelii vzácná Kristova slova: „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi kříž svůj a následuj mne“. (Mk 8, 34) Při jejich vyslechnutí nás vždy dojmají svojí hloubkou a obsahem, který se nás všech osobně dotýká.

Cesta za Ježíšem Kristem je opravdu cestou kříže. Není jiné cesty, kterou by stanoval za podmínku svého následování. Je to cesta nesnadná, a proto se křesťané tolikrát od ní odchýlili. Ve středověku se západní církve pokoušely vést k Bohu uplatněním světské moci a často i hrubým násilím inkvizice. Tím odradily mnohé od křesťanství a pomohly ateistickým myšlenkám, aby se rozšířily do dnešní podoby.

Ale jistě nejenom toto bylo příčinou ztráty duchovní orientace dnešní společnosti. Nezapomeňme, že Ježíš Kristus nazval své učedníky městem na hoře ležícím (Mt 5, 14), aby zdůraznil jejich odpovědnost za evangelium. Město, které leží na hoře, je vidět z daleka a všem. Tak i ti, co se hlásí ke Kristu, jsou všem na očích. Lidé od nich očekávají víc než od ostatních. Okolní svět sleduje, i když se to na první pohled nezdá, život všech Kristových učedníků a podle něho posuzuje nejenom je, ale i samotného

jejich Učitele – Ježíše Krista a jeho Církev. Proto nejprímější cesta, po níž je možné vést hledající k Bohu, je cesta osobního příkladu. V dobách prvokřesťanských na ně pohlíželi často s obdivem a dávali je za vzor ostatním slovy, hle, jak se milují. V dnešní době se musíme všichni stát zářící pochodní, která ostatním svítí na jejich životní cestě.

Nesmíme ale zapomínat, že sám Ježíš Kristus byl „...znamení, kterému se budou vzpírat“ (Lk 2, 34) svým učedníkům a následovníkům v pronásledování a nenávisti světa. V Janově evangeliu jsou uvedeny příčiny této nenávisti: „Kdybyste náleželi světu, svět by miloval to, co je jeho. Protože však nejste ze světa, ale já jsem vás ze světa vyvolil, proto vás svět nenávidí“. (Jn 15, 19) Nenávist a nepochopení světa je nejenom důsledkem našeho poslání, ale i důkazem, že žijeme v rovině Ducha, tolik cizího hmotně profilovanému světu. Přiznejme si však, že často zůstáváme syny a dcerami světa. Pozemské blaho a „zdravá kůže“ je nám bližší než zachování duchovních a etických hodnot. Svět kolem nás hrubne, ani se již nesnaží maskovat svou pravou tvář. My pak uprostřed něj chceme zůstat přizpůsobeni novým pořádkům s trochou lidského štěstí a pohody.

V zápase o pravdu a pravou podobu lidského života není možné být neutrální. Kdo chce zůstat pěkným na všechny strany, zoškliví se nakonec všem. Stane se hříčkou, se kterou si svět dělá, co chce. Vidíme to na osobě Piláta, který svou neutralitou prohrál více než jenom prestiž římského vladaře. Církev Kristova, církev pravoslavná nemůže jednoduše plavat s proudem. Musí na sebe vzít břímě odpovědnosti za to, jak se na světě utváří Boží věc. Je povolána k tomu, aby vhod i nevhod zvěstovala evangelium a jeho obsahem měřila svět.

Ale odkud můžeme načerpat sílu a odvahu, abychom bez bázně zvěstovali Slovo Boží a byli jeho věrnými zastánci? Opírat se máme vždy o víru v Boží pomoc, když

v srdci budeme mít Boží bázeň. „Bázeň Hospodinova je počátek moudrosti“, čteme ve svatém Písmu. Kdo má bázeň Boží, jeho vůli koná a ví, že se s ním nemůže nic jiného stát než to, co chce Bůh.

Pomoc také nalzáme ve svatém Kříži. Jakkoliv to zní nepochopitelně, pro pravoslavného křesťana je ve sv. Kříži síla, útěcha a záchrana ode všeho zla. Se sv. Křížem vždy vítězíme nad nenávisť, sobectvím a zlobou ve světě. Proto je Neděle sv. Kříže tak vzácná, když můžeme před znamením Kristova Kříže vidět světlo Jeho vzkříšení a vyznat: „Kříži Tvému klaníme se, ó Pane, a svatě vzkříšení Tvoje slavíme“.

achiepiskop Kryštof

MYŠLENKY SVATÉHO SPRAVEDLIVÉHO JANA KRONŠTADTSKÉHO O POSTU

A protože ještě nyní dí Hospodin: Obratťe se ke mně samému celým srdcem svým, a to s postem a s pláčem i s kvílením. (Joel 2, 12)

Nebo chce-li kdo duši svou spasiti, ztratí ji (Mt 16, 25), tj. kdo chce zachránit svého starého, tělesného, hříšného člověka, ten zahubí svůj život. Nebot opravdový život spočívá v ukřížování a umrtvení starého člověka s jeho skutky a obléci se v nového, obnoveného podle obrazu svého Tvůrce (Kol 3, 9–10). Bez umrtvení starého člověka s jeho skutky není pravého života. Čím silnější a trýznivější je umrtvení starého člověka, tím je jeho obnovení a obrození dokonalejší, větší očistění a tím dokonalejší život a větší blaženost v budoucím věku. Umrtví se a ožiješ. Ach! Sám cítím, že když jsem úplně zdrav a nenamáhám se a nevyčerpávám prací, pak umírám duchem a není ve mě Království Boží. Tehdy mě ovládá tělo a s tělem – ďábel.

Půst je pro křesťana nevyhnutelný, aby projasnil rozum, povzbudil vědomí

a pozdvihl vůli ke ctnostem. Tyto tři lidské schopnosti často zatemňujeme. Nejvíce přejídáním, opilstvím a pečováním o tento svět (Lk 21, 34). Skrze ně odpadáme od Prameně života – Boha. Upadáme do porušení a převracíme a poskvňujeme v sobě obraz Boží. Nestřídmost v jídle a smyslnost nás přibíjejí k zemi a odsekávají, tak říkajíc, duši křídla. A pohleďte jak vysoko se vznášeli postníci a zdrženlivci. Jako orli se vznášeli v nebesích. Oni, pozemšťané, žili rozumem i srdcem v nebesích. Slyšeli tam nevypravitelná slova a naučili se Božské moudrosti. Jak se člověk snižuje nestřídmostí, přejídáním a opilstvím! Převrací v sobě svou přirozenost stvořenou k obrazu Božímu a připodobňuje se nerozumnému dobytčeti a činí dokonce hůř než ono. Běda nám pro naše vášně, pro naše hříšné návyky! Ty nám překážejí v lásce k Bohu i k bližnímu a v naplňování Božích přikázání. Způsobují v nás hříšnou, tělesnou sebelásku, na jejímž konci je věčné zahynutí. Tak jako opilec pro potuchu těla a omámení neželí množství peněz,

ale obdarovat halířem chudáka je mu líto. Kuřák, který vyhazuje do větru ohromné množství peněz, želí halíře pro chudáka. Ti, co se rádi pěkně oblékají nebo milovníci módního nábytku a přepychových věcí, za ně utrácejí velké peníze a okolo nuzných procházejí chladně a přezíravě. Gurmán vydá na jídlo i celé jmění, ale je mu líto dát groš žebrákovi. Postit se je pro křesťana nevyhnutelné i proto, že vtělením Syna Božího je lidská přirozenost zduchovněná a my spěcháme k hornímu Království, které není pokrm a nápoj, ale spravedlnost a pokoj a radost v Duchu Svatém (Řím 14, 17); pokrmy břichu a břicho pokrmům, Bůh pak i toto i ony zruší (1Kor 6, 13). Nestřídme jíst a pít, tj. mít zálibu ve smyslových potěšeních, je vlastní pohanství, které nezna duchovní a nebeské rozkoše a zakládá život na potěšení břicha. Proto Pán v Evangelii často usvědčuje tuto škodlivou vášeň...

Půst je dobrý učitel –

- 1) Každému, kdo se postí, dá rychle poznat, že člověk potřebuje jen málo jídla a pití, a že většinou jsme jen žádostiví a jíme a pijeme víc, než naše přirozenost potřebuje.
- 2) Půst ukazuje nebo odhaluje všechny nemoci naší duše. Všechny její slabosti, nedostatky, hříchy a vášně. Stejně jako kalná stojatá voda, když se začne čistit, ukáže, jaká havěť se v ní prohání a jaká je v ní nečistota.
- 3) Ukazuje veškerou nutnost celým srdcem se utíkat k Bohu a u něho hledat milost, pomoc a spasení.
- 4) Půst ukazuje všechnu vychytralost, záľudnost a zlobu netělesných duchů, kterým jsme před tím nevědomě sloužili. Jejich záľudnosti se teď, po ozáření světlem Boží blahodati, jasně ukazují i jejich vzteklé pronásledování za to, že opouští jejich cesty.

Ten, kdo zavrhuje posty, zapomíná, z čeho vzešel pád prvních lidí (z nezdrženlivosti) a jakou zbraň proti hříchu a pokušiteli nám ukázal Spasitel, když byl pokušen na

poušti (postil se čtyřicet dní a nocí). Ten nezná, nebo nechce znát, že člověk odpadá od Boha zvláště pro svou nezdrženlivost. Tak, jako to bylo s obyvateli Sodomy a Gomory a současníky Noeho – protože z nezdrženlivosti vychází každý hřích v lidech. Kdo zavrhuje posty, ten zbavuje sebe i druhé zbraně proti svému vášnivému tělu i proti ďáblu, kteří nad námi mají sílu díky naší nezdrženlivosti. To není Kristův vojín, vždyť odhodil zbraň a dobrovolně se nechává zajmout svým smyslným a hříšným tělem. Nakonec upadá do slepoty a nevidí vztahy mezi příčinami a následky činů.

Někteří říkají, že nevadí, když v postu jíme nepostně, půst nestojí na jídle. Nevadí oblékat se do krásných, drahých oděvů, jezdit do divadel, na večírky a plesy, pořizovat si drahé nádoby a nábytek, shromažďovat peníze. Proč se ale naše srdce odvracejí od Boha, Pramene života? Proč ztrácíme věčný život? Ne snad kvůli nestřídmosti v jídle a drahocenným oděvům jako boháč z Evangelia? Ne-li pro divadla a maškarády? Ne snad pro to, že jsme necitelní k bídným a dokonce i ke svým nejbližším? Ne snad kvůli naší záľibě v rozkoších, konkrétně lásce k svému břichu, oděvům, drahému nádobí, nábytku, penězům...? Je možno sloužit Bohu i mamonu (Mt 6, 24), být přítelem světa i přítelem Boha, sloužit Kristu i Belialu? To nelze! Proč Adam a Eva ztratili ráj a upadli do hříchu a smrti? Ne snad kvůli jedinému pokrmu? Dobře se podívejme, proč se nestaráme o spásu své duše, tak drahé Synu Božímu, proč přidáváme hřích ke hříchu, neustále se protivíme Bohu a upadáme do života nicotnosti. Ne-li pro záľibu v přízemních věcech? Proč hrubne naše srdce? Proč se činíme tělem, ne duchem a převracíme tak naši mravní přirozenost? Ne snad pro jídlo, pití a ostatní pozemská blaha? Jak to, že po tom všem stále říkají, že jíst nepostně v postu nevadí. Když takto mluvíme, je to pýcha, neposlušnost, nepokora před Bohem a vzdálení se od něho.

přeložil o. Patrik

STAREC KYRILL

Slovo o modlitbě Efrema Syrského (část 2)

Ducha pak čistoty, pokory, trpělivosti a lásky uděl mi, služebníku svému.

Ve jménu Otce i Syna i Svatého Ducha!

Minule jsme, drazí bratři a sestry, hovořili o modlitbě ctihodného Efrema Syrského. Hovořili jsme o tom, že tato hluboká modlitba je plná kajcnosti a pokory. Každé její slovo nachází odezvu v naší duši a pomáhá nám poznat naše vášně a neduhy. Probouzí ctnosti, bez kterých není možné přiblížit se k Bohu. Už jsme probrali první čtyři prosby, ve kterých ctihodný Efrem Syrský prosí Pána, aby jej zbavil ducha lenosti, sklíččenosti, panovačnosti a prázdnomluvnosti. Teď budeme pokračovat.

V páté prosbě prosí ctihodný Pána, aby mu dal ducha čistoty. Čistotou obecně rozumíme pozeňnaný, nezkažený stav člověka. Čest, čistotu srdce i mysli, dobré směřování jeho konání atd. U čistého člověka je čisté i jeho žití. Špatnost, faleš a nestálost, hrubá zábaava a skrytí chtíč jsou mu cizí. Základem jeho života je pevné a neustálé přebývání v Bohu.

V nejužším smyslu vyjadřuje čistý, panenství stav duše člověka, který se chrání nejen od tělesného hříchu, ale brání se i jakýmkoli smyslným myšlenkám a tužbám. Nic nás nečiní tak milými Bohu jako čistota a nic tak nezdobí člověka v každém věku jako čistota jeho duše. Jako svěží, čistý kvítek voní svou něžností a je milý všem, tak i neporušený, svěží a milý všem je čistý člověk.

Slovo Boží nám odhaluje, že ve světě vládne chtíč a smyslnost (sr. 2 Petr, 1, 4), že smyslnost ovládá i naše vlastní tělo (sr. Řím 13, 14). Proto nás Slovo Boží napomíná, abychom se smyslnosti vzdali (sr. 1 Petr 2, 11) a zlou smyslnost v sobě umrtvovali. (sr. Kol 3, 5)

Slovo Boží nám také říká, že padá nejen člověk, který padl svými skutky, ale i ten, kdo s žádostivostí hledí na ženu. Proto musíme stále ochraňovat čistotu a panenství našich duší a srdcí. Pamatujme, že čistota je poklad, ba více, naše svatyně, jak o ní hovoří světitel Jan Zlatoustý.

Jak to ale udělat? Lidem je vlastní stydlivost. Chraňte ji a rozvíjejte. V ní je základ naší čistoty, panenství naší duše i těla. Vyhybejme se dychtivosti svého těla, neboť to je pramen vši žádostivosti a chtíče. Není nutno vpřít se očima do tváří a postav kolemjdoucích. Nesmíme číst věci plné pokušení a ubohé. A nakonec, musíme v sobě ničit a vytrhávat smyslné myšlenky a přání, ba co víc, nenávidět je jako plody naší nejnižší přirozenosti. Je lépe hledět na obraz věčné a dokonalé čistoty Přečisté a vždy Panny Marie a spěchat k modlitebnímu společenství s ní – základu panenství a nevadnoucímu květu čistoty. A to nejdůležitější – obracet se s modlitbou k Pánu: Pane a Vládce života mého, ducha... čistoty ... daruj mi, služebníku svému.

V šesté prosbě ctihodný Efrem prosí Pána, aby mu dal ducha pokory. Pokorou rozumíme hluboké lidské poznání své duchovní nicotnosti, po kterém člověk sám sebe pokládá za nejnižšího ze všech a ostatní vidí lepšími, než je on sám. Proto nikoho a nikdy neodsuzuje, o nikom nešíří klevety. Hovoří tiše, klidně a jen občas. Nevydává se za příklad ostatním, nehádá se. Podřizuje se a svou vůli pohrdá. Odmítá prázdnomluvnost, neklame a nepodvádí. S radostí přechází újmou, ponížením. Má rád práci, nikoho neuráží a nezraňuje. To jsou znaky opravdové pokory.

Bez pokory není spasení, protože teprve pak mají všechny naše dobré skutky cenu v očích Božích. Čím více pokorný člověk dostává od Boha, tím více je Bohu vděčný a tím více poznává svou vlastní nicotnost. Pouze pokorou jsou rozmnožovány všechny dary blahodati, a pouze pokorný nepadá, neboť sám sebe pokládá za nejnižšího ze všech a nemá místa, kam by padl.

Blahoslavení chudí duchem (Mt 5, 3) – říká Spasitel. Sám Pán, když započal dílo naší spásy, stal se služebníkem, pokořil se a ponížil. I nás vyzývá, abychom se od Něj učili tichosti a pokoře: „Vezměte jho Mé na sebe

a učte se ode Mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ (Mt 11, 29) Základ pokory je v sebeponížení pro Krista. V odmítnutí své hrdosti a sebechvály. Apoštol Petr učí: „Všichni... vespolek poddáni jsouce, pokoru si opatřte, nebo Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává blahodat.“ (1 Petr 5, 5) I pro nás je občas obtížné podřizovat se jeden druhému a jiné stavět výše než sebe. Je to nelehké proto, že všichni, ať už zjevně či tajně, se pokládáme za lepší, než jsou ti druzí. Proto je tak těžké, abychom upřímně, z hloubi duše přiznali, že jsme hříšnější, slabší, nicotnější a že máme větší viny než ti ostatní. To naše hrdost nás drží v tomto sebeklamu. Nutí nás, abychom přečeňovali své vlastnosti.

A přitom k nám nepřitahuje blahodat Boží nic víc než pokora. Pokora povyšuje člověka, naopak hrdost jej snižuje a činí nepřijemným pro všechny kolem.

Ctihodný Izák Syrský píše, že jakmile se člověk pokoří, rychle jej obklopuje milost Boží, jeho srdce cítí Boží pomoc, neboť „na toho patřím“, praví Hospodin proroku, „...kdož je zkroutěného ducha a třese se před slovem mým.“ Být pokorným – to je blaženství. Proto musíme prosit Hospodina: „Pane a Vládce života mého, ducha... pokory... uděl mi“.

V sedmé prosbě ctihodný prosí, aby mu Pán daroval ducha trpělivosti. Trpělivost je nutná k věčnému spasení, protože jen ten „kdož setrvá až do konce“, praví Pán, „ten spasen bude“. (sr. Mt 10, 22) Pouze ten bude spasen, kdo překoná všechny obtíže pozemského života s vírou v Boha a Jeho milosrdenství. „Trpělivosti zajisté vám potřebí jest“, říká svatý apoštol Pavel (sr. Žid 10, 36), neboť „úzkou cestou musíme jít do Království nebeského“. (sr. Mt 7, 13–14)

Oně, stejně jako o každou ctnost a každý dar, musíme prosit Hospodina, vroucně se modlíce s nadějí na Jeho milosrdenství: „Pane, daruj mi trpělivost ne pro chválu lidí či

pro mé vášně, ale abych se líbil Tobě, který jsi za mne vytrpěl nesmírné utrpení a strádání. Až přijdou trápení a těžkosti, až budu vystaven pomluvě nebo závistí, když mě potkají ztráty bolestné pro mé srdce, tehdy mě podepři, nemohoucího. Chraň mě, abych nereptal vůči lidem i vůči Tobě samému, až nemoci vyčerpají mé tělo, či vnitřní neklid mého ducha. Když má duše ochabne v službě tobě a tma lenosti ji pokryje, tehdy zvláště pošli mně, nemohoucímu, Tvou sílu a daruj mi trpělivost s nadějí a chraň mě před zoufalstvím...“

V osmé prosbě ctihodný Eferem Syrský prosí o dar ducha lásky. Není nám nic tak přirozené jako láska. Do našeho srdce bylo Stvořitelem vloženo směřování k lásce jednoho k druhému. Sám Bůh je ve své podstatě dokonalou Láskou, a nic nás tak Bohu nepřibližuje a nic nás nečiní tak Bohu podobné jako láska.

Láska je kořen i koruna, počátek i věnec všech ctností, spojení dokonalosti (sr. Kol 3, 14)

Láska je pramen života i život sám, neboť lidský život by bez ní dávno vyhasl. Naše srdce nemůže bez lásky žít ani se rozvíjet. Bez ní se trápí, teskní, duchovně hyne. A naopak, láskou je živeno, jí přitahuje Boží blahodat a očisťuje se od množství hříchů. (sr. 1 P 4, 8)

Křesťanská láska trpělivá jest, milosrdná jest; láska nezávidí, láska se nevynáší, nenadýmá se, nečiní nic neslušného, nehledá, co jejího jest, nevzpouzí se, nemyslí zlého, neraduje se z nepravosti, ale raduje se pravdě; všecko miluje, všemu věří, všeho se naděje, všecko snáší. (1 Kor 13, 4–7)

Skvělý příklad takové lásky nám dává Jednorozený Syn Boží, Pán náš Ježíš Kristus, který, přibit ke Kříži, modlil se za své mučitele. Dlouho trpělivý k našim hříchům, sesílá i nám svou milost. Povýšenost, výtržnictví a nepřístojnost, zloba a vůbec každé zlo se mu protiví. On Jediný je Pravda, miluje všechny a vždy. Proto je každý z nás povolán podobat se svému Pánu a Učiteli.

Milujte Boha, bratři a sestry, za Jeho milosrdenství k nám. Milujte i Jeho svatou Matku za její péči o náš hříšné. Milujte i všechny svaté za jejich modlitby za nás nehodné. Milujte své otce a matky, kteří vám dali život. Milujte i všechny své bližní, dokonce i své nepřátele. Modlete se za ně k Bohu, majíce na paměti, že v přikázání o lásce k Bohu a bližním je celý „zákon i proroci“. (Mt 7, 12) Všechny miluj, budeš s Bohem a Bůh bu-

de v tobě. Proto nepřestaneme v modlitbách prosit Boha, aby nám daroval ducha lásky.

Drazí moji, čas rychle běží, ubíhají měsíce a roky. A my se blížíme ke konci, kdy bude rozřešen náš úděl. Dobrý život nás ospravedlní, ubohý, nedbalý – nás odsoudí. Proto budeme s pohnutím prosit Pána: „Pane a Vládcе života mého, ducha... čistoty, pokory, trpělivosti a lásky daruj mi, služebníkú svému. Amen.“

Slovo o modlitbě ctihodného Efrema Syrského (část 3.)

O ctnosti pokory

Pane a Vládcе života mého, ducha... pokory... daruj mi, služebníkú svému..., jako blahoslaven jsi na věky věkův. Amen.

Ve jménu Otce i Syna i Svatého ducha. Drazí bratři a sestry, na začátku Velkého půstu, během prvních dní svaté Čtyřicátnice, když se tělesně postíme, nás Církev učí, abychom se postili i duchovně. Církev nám ukazuje, že opravdový a bohumilý půst je odmítnutí zlého, zdrženlivost jazyka, vzdání se zloby, odmítnutí smyslnosti, zbavení se lži a pomlouvačnosti. Jestliže se zdržujeme jídla a pití a současně se nezdržujeme od zloby a závisti, nenávisti, škodolibosti a odsuzování – jednou rukou budujeme a druhou ničíme. Proto nás svatá Církev již na začátku půstu vede k modlitbě ctihodného Efrema Syrského. Tato hluboká modlitba v nás svým kajícím duchem plným pokory probouzí touhu k získávání ctností a odvrácení se od zlého.

V šesté prosbě této modlitby ctihodný Efrema prosí Boha, aby mu dal ducha pokory: „Pane a Vládcе života mého, ducha... pokory... dej mi, služebníkú svému“. V čem spočívá pokora?

Pokora (staroslověnsky smířenomudrije) je stav duše, ve kterém poznává veškerou svou slabost a nečistotu. Pak je vzdálena povýšenému smýšlení o sobě, neustále se snaží odkrývat v sobě to dobré a vykořenit každé zlo. Nikdy se nepovažuje za dokonalou. Dokonalost očekává od blahodati Boží a ne od vlastního úsilí. Svatí Otcové a Učitelé Círky nenacházejí slov pro chválu této ctnosti. „V

duších pokorných spočívá Bůh“, říkají. Nespasí nás vlastní modlitební úsilí ani bdění ani jiná práce, pokud tu nebude opravdové pokory. Význam křesťanské pokory je veliký, ale v nás je jí málo. Ovládá nás duch zjevné či skryté pýchy a ješitnosti, takže téměř každý z nás přeceňuje sám sebe a snižuje ty druhé.

Dokonce i ti, kteří by vzhledem ke svému stavu měli být pokorní, nechťejí se pokořit před staršími. Každý se povyšuje a vychvaluje a snížít a pokořit se nechce. „Copak jsem horší než druzí!“, říkávají obvykle. Staví se vysoko a přejí si být prvními. Téměř nikdo nepřemýšlí o nutnosti pokorně sloužit všem a každému. Když povyšujeme a vychaluje sebe sama a přezíráme bližní, jak jim můžeme s pokorou sloužit? Proto ve společnosti a v rodině místo lásky, jednomyslnosti a vzájemné pomoci panuje neústupnost, nepřejícnost, závist a nenávist jednoho k druhému. Spory, rozepře a hádky. Pokora je už snad mezi lidmi zapomenuta. Přitom je Bohu nejmilejší ctností. Sám Pán o tom svědčí: „ Na toho patřím, kdož jest chudý a skroušeného ducha a třese se před slovem Mým“. (Ex 66, 2)

„Pokora“, praví ctihodný Simeon Nový Bohoslov, „má v sobě poslušnost, trpělivost, uznání lidské slabosti, chválu Bohu za vše; slávu i ponížení, zdraví i nemoc, bohatství i chudobu“.

Ještě více symbolů opravdové pokory ukazuje ctihodný Efrema Syrský. Nikoho neodsuzovat, neponižovat a nepomlouvat. Hovořit tiše, pokojně a zřídka. Nečinít sebe sama vzorem. S nikým se nehádat,

ani o víře ani o ničem jiném. Pokud někdo hovoří dobře, řekněmu mu: „Ano“, pokud špatně, odpovíme: „Jak myslíš“. Podřizujeme se a odvrátíme se od své vůle, odmítneme prázdné řeči a nelžeme. Respektujeme nadřícené, radostně překonejme křivdu a radostně pracujeme. Nikoho neodsuzujeme ani nezraňujeme jeho svědomí.

Základ pokory je v sebeponížení pro Krista, v odřeknutí se své vůle, své pýchy a povýšenosti. „Všichni vespolek poddáni jsouce“, praví sv. apoštol Petr, „pokoru si opatřte, nebo Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává blahodat. Pokořte se tedy pod mocnou ruku Boží.“ (1 Petr 5, 5–6) Ale jak těžké je podřídít se druhému a ostatní stavět výše než sebe! Všichni zjevně nebo skrytě stavíme sebe nad ostatní, až se zdá, že nic není obtížnější než si z hloubi duše přiznat, že jsme horší, hříšnější, slabší, nicotnější než všichni ostatní. A pokud jsme schopni si to přiznat slovy, tak většinou jen neupřímně a s pýchou, neboť v duši zůstává stále stejné mínění, že pokud už nejsme lepší než ostatní, tak určitě ne horší.

Přiznat si, že jsme horší a nicotnější než ostatní, to by byla pro naše ego úplná sebevražda. Proto nám nedovoluje přiznat si pravdu o sobě samých. Drží nás v neustálém sebeklamu a nutí nás cenit si nejvíce jen sebe sama. Kdo z nás je schopen z celého srdce o sobě říci: „Jsem nic, jsem nejubožejší, poslední ze všech“? Byť by byl i největším zločincem, dokáže to jen málokdo. Znamená to, že pokora je od nás vzdálena, jako je vzdáleno nebe od země.

Pokud chceme být opravdovými křesťany, musíme se snažit ze všech sil probudit v sobě ducha křesťanské pokory a snahy sloužit bližním. Musíme si zamilovat pokoru a nepřemýšlet, že nám může přinést ponížení. Jde o to, abychom pochopili, že slouží našemu povýšení. Mějme vždy na paměti, že pýcha se protiví Bohu i bližním, stejně jako skrze pokoru získáváme přízeň Boží i lidskou. Za ni je přislíbena od Boha odměna.

Kdo si cení jen sám sebe, sám se staví nejvyš, jak se říká, má rád jen sám sebe a k ostat-

ním se chová přezíravě, je malý, nízký a ubohý před Hospodinem. „Což jest u lidí vysokého“, praví nám slovo Boží, „ohavnost jest před Bohem... každý, kdo se povyšuje, bude ponížen“ (Lk 16, 15; 14, 11) – před Bohem i před lidmi.

Naopak ten, kdo je pokorný a pokorně slouží lidem, bude Bohem povýšen a lidmi ctěn. „Blažený“, říká ctihodný Izák Syrský, „kdo ve všem koná s pokorou, neboť bude povýšen. Proto se pokoř před lidmi ve všem, předcházej každého svým pozdravem a budeš ctěn. Pro svého Boha přijměte ponížení. Celý svůj život se považuj za hříšníka, abys byl celým ospravedlněn. Buď nevědomým ve své moudrosti a netvař se jako moudrý ve své nevědomosti. Buď bližním služebníkem pro jejich dobro podle učení Spasitele. Tak dojdeš vrcholu a dokonalosti.“

Mějme vždy na paměti, že bez pokory všechny naše ctnosti a úsilí nemohou mít hodnotu před Bohem. Toto vědomí nechť je nám povzbuzením na cestě k dosažení pokory. „Bez pokory“, píše světitel vladyka Tichon Zadonský, „je modlitba bez užitku. Bez pokory nemůže být opravdové pokání. Pak je jen přetvářkou a lží, je pouze ve slovech, ale ne v srdci.“ „Bez pokory“, praví ctihodný Izák, „jsou marné všechny naše skutky, všechny ctnosti a každé konání.“

Je to opravdu tak. O ctihodném Arseniji Velikém se vypráví, že mu anděl Páně ukázal následující zjevení: viděl otevřený chrám. Dva muži k němu přinášeli břevno a chtěli projít dveřmi, ale nemohli. Trám totiž nenesli jeden za druhým, ale vcházeli s ním na šířku. Ani jeden nechtěl ustoupit druhému, oba chtěli vejít do chrámových dveří najednou, a proto zůstali za dveřmi. Jejich stav jim neumožňoval vejít do chrámu. Ctihodný Arsenij prosil anděla: „Co toto vidění znamená?“ Anděl mu vidění vyložil: „Tito lidé nesoucí trám“, řekl, „jsou mužové ctnostní, ale pyšní. Nechtějí se pokořit jeden před druhým, a proto nevejdou do Království Nebeského, ale ve své pýše zůstanou mimo ně“.

A tak, abychom v sobě probudili ducha pokory a snahu sloužit ostatním, co nejčastěji pohledně na příklad Pána našeho Ježíše

Krista. „Syn Boží se pro tebe pokořil anebo se povyšoval?“ volá vladyka Tichon Zadonský. „Syn Boží umyl nohy učedníkům svým a ty se stydíš posloužit svým bratřím?“ Syn Boží nepřišel na zem, „aby Mu sloužili, nýbrž aby sloužil i aby život Svůj dal na vykoupení za mnohé.“ (Mt 20, 28)

Což budeme o sobě smýšlet pyšně a ponížovat jiné? Což nebudeme pracovat a přinášet oběti pro blaho ostatních? Všichni dobří křesťané v příkladu svého Pána nalézají nejsilnější povzbuzení k tomu, aby se pokořili před Bohem i před lidmi a vždy si prokazovali úctu a úslužnost. Tak například velký světec, ctihodný Makarij Egypťský, se

nestyděl a nelenil odejít z pouště do Alexandrije jen proto, aby utěšil jednoho poustevníka, který žil v poušti. Zakoupil a donesl mu nějaké potraviny, které si nemocný poustevník přál. Podobně sloužili a o jiné se starali i další velcí a svatí lidé.

Budeme usilovat o získání této ctnosti i my, drazí bratři a sestry, pamatujme, že pokora povznáší člověka a pýcha uvrhuje do propasti a zbavuje Boží blahodati. Zvláště se budeme vroucně modlit a prosit Hospodina: „Pane a Vládce života mého, ducha... pokory... daruj mi, služebníku Svému...“ jako blahoslaven jsi na věky věkův. Amen.

přeložil Boris

ANZERSKÁ GOLGOTA

Přes tisíc kilometrů severně od Moskvy, na souostroví v Bílém moři, se nachází věhlasný Solověcký monastýr. Vzdálenost tohoto místa od světských středisek přilákala horlivce mnišského života, ctihodné Zosimu, Savvatije a Germana, kteří založili v polovině patnáctého století na Velkém solověckém ostrově poustevnu.

Každým rokem se bratrstvo mnichů rostlo a ke konci šestnáctého století se monastýr stal nejsilnější tvrzí pravoslavného severu. Začali ho navštěvovat mnozí poutníci, připlouvali kupci a řemeslníci, a proto monaši, toužící po životě v osamění, vybírají ke svému duchovnímu zápasu nejsevernější a nejvzdálenější ze všech solověckých ostrovů – Anzer.

V sedmnáctém století se na Anzeru usídlili poustevníci, žáci ctihodného Eleazara, a založili skit Svaté Trojice. O něco později, na počátku osmnáctého století, se ve střední části ostrova světu zjevila druhá Golgota se skitem, který založil ctihodný Jób, duchovní otec rodiny cara Petra I.

Ctihodný Jób se narodil v Moskvě roku 1635 za vlády cara Michala Feodoroviče a byl ve křtu nazván Janem. Jeho otec, jezejt Jan, svého syna vychovával ve zbožnosti a skromnosti a po dosažení zralého věku byl

mladý Jan vysvěcen na kněze. Vedle kněžského modlitebního pravidla každý den plnil i dlouhé pravidlo mnišské, a tak, ačkoliv působil ve světě, již tehdy žil jako monach. Modlival se po celou noc až do rozednění, každý den sloužil Božskou liturgií, a jelikož měl překrásný hlas, zpíval často i ve sboru. Svědectví o neobyčejné zbožnosti otce Jana do jeho chrámu přivádělo mnohé věřící on věděl, jak s každým z nich promluvit. Starší učil neustávající modlitbě, mladé poučoval o nebezpečí vášní, rodičům vysvětloval, jak mají v bázni Boží vychovávat své děti.

ostatky sv. ctihodného Jóba

Přestože se otec Jan stranil lidských pochval, zvěst o jeho moudrosti a dobrodiní se donesla až k carovi Petrovi I. Podle carského rozhodnutí začal otec Jan sloužit ve dvorním chrámu a zanedlouho se stal duchovníkem celé carské rodiny. Získal tím ještě více možností pomáhat trpícím, často navštěvoval vězně, dával peníze zadluženým. Stal se ve městě natolik oblíbeným, že byl nucen navštěvovat nužné a vězněné jen v noci a později jim pomáhal jen prostřednictvím svých známých, aby se takto vstříhal nezdravého lidského chválení. Neočekávaně však přišla doba těžkých zkoušek.

Otec Jan do svého domu přijímal každého, se všemi besedoval a podle potřeby každého zpovídal. Jednou u otce Jana činil pokání i známý zločinec Gryška Talický, jenž měl nekalé úmysly proti imperátorovi. Otec Jan přes carovo důrazné naléhání odmítl prozradit, co mu Talický na zpovědi řekl, chránil zpovědní tajemství. Panovník se velmi rozhněval a velel otce Jana odslat do dalekého Solověckého monastýru a postříhnout ho tam na monacha. Roku 1701 starce poslušně odjíždí na určené místo a v téměř roce pokorně přijímá mnišský postřih z rukou igumena monastýru otce Firse vidíce v carském rozhodnutí Boží řízení. Dostává nové mnišské jméno Jób. Pod duchovním vedením starce Jóny monach Jób svědomitě plní všechny monastýrské práce a během krátké doby se stává v Solověckém monastýru uznávaným duchovníkem. O vyšší duchovního života otce Jóba se brzy dovídá i sám imperátor, a jelikož byl již dříve ujištěn o starcově nevině, žádá ho, aby se navrátil ke dvoru. Otec Jób však cara prosí o svolení zůstat na ostrově a s pozehnáním igumena monastýru roku 1702 odplouvá do odlehlého skitu Přesvaté Trojice na ostrov Anzer. Ve skitu opět všem slouží jako poslední, jelikož sám sebe považuje za začátečníka, přitom čte každý den plné mnišské pravidlo. O rok později se otec Jób stává představeným Trojického skitu, jeho

pohled na chrám skitu Ukřížování na Golgotě

bratrstvo se rozrůstá na třicet monachů. Roku 1710 igumen Solověckého monastýru Firs postřihává otce Jóba do Velké schimy a dává mu nové jméno Iľisus. Jeroschimonach Iľisus často odchází ze skitu do poustevny na úpatí hory, která se dnes nazývá Golgota, aby se v ní zcela oddával modlitbě.

18. června roku 1712 během noční modlitby najednou ve své poustevně otec Iľisus užířel neobyčejnou zář, zjevila se mu Přesvatá Bohorodice se svatým Eleazarem Anzerským. Starce se zbožnou bázňí povstal a poklonil se až k zemi, přitom uslyšel hlas Bohorodice: „Tato hora se bude od nyní nazývat druhou Golgotou, bude na ní zbudován velký kamenný chrám Ukřížování mého Syna a Pána a vznikne tvůj skit, ve kterém budou ještě dva tvoji učedníci, schimonach Matouš a monach Makárij. Skit se bude nazývat Ukřížování, přijde k tobě mnoho monachů a bude oslaveno Boží jméno. Já sama budu horu navštěvovat a zůstanu s vámi na věky“. Po těchto slovech vidění pominulo, ale ihned bylo shora slyšet druhý hlas: „Osvět horu Golgotu a vyzdvihni na ní kříž!“

29. června, na svátek svatých apoštolů Petra a Pavla, starce Iľisus se svými žáky Matoušem a Makáriem přecházejí z Trojického skitu na horu Golgotu, aby tam posvětili vodu, již celou horu pokropili a vyzdvihli na ní kříž. Od této chvíle se začalo vytvářet nové bratrstvo monachů, začal se budovat nový skit, jehož stavbu hmotně podporoval i sám imperátor Petr I. Ctihodný Iľisus odevzdal svou duši Hospodinu naplněn radostí v neděli

Vítězství Pravoslaví roku 1720, znal přesně den své smrti, přijal Svaté Dary a rozloučil se se svými žáky slovy: „Odházím ke svému Vládci a Pánu Ježíši Kristu...moje tělo po smrti neomývejte, oblečení na něm neměňte, položte mě do hrobu tak, jak teď ležím, a pohřbete mě sami, bez světských lidí... radujte se, moji milovaní, neboť já, ačkoliv od vás tělesně odházím, duchem budu vždy s vámi“.

Ve dvacátém století se anzerská Golgota zbarvila krví nesčetných obětí Solověckého koncentračního tábora, založeného na tomto svatém místě vládou bezbožníků. Chrámů a mnišské kelie byly proměněny na místa strašných muk a utrpení. Své duše zde do rukou Božích odevzdali mnozí pravoslavní křesťané, kněží i biskupové, mezi jinými i svatý mučedník Petr (Zvěrev), archiepiskop voroněžský a zadonský, jenž byl roku 2000 společně s dalšími novomučedníky oficiálně svatořečen Ruskou pravoslavnou církví.

Vězňové byli strašným způsobem týráni, museli chodit ve dvacetistupňových mrazech jen ve spodním prádle několikakilometrové pochody, jedli zkaženou stravu, nemocní nebyli ošetřováni, těla mrtvých byla nedůstojně házena do hromadných hrobů. Pro ilustraci, jen na anzerské Golgotě v roce

1930 v měsíci lednu zemřelo 135 lidí, v únoru 246 lidí, v březnu 245 lidí..., přičemž Golgota byla jen jednou malou částí velkého solověckého koncentračního tábora.

Solověčtí kati nad hromadnými hroby svých obětí pochopitelně nestavěli ani kříže, ani pomníky, Božím řízením však vedle chrámu na Golgotě nad jedním z četných hromadných hrobů vyrostla bříza ve tvaru kříže. Na tomto místě dnes monaši s poutníky slouží dennodenně panychidy za novomučedníky, kteří položili své životy za Krista.

I mnišský život se dnes na tomto svatém místě pomalu obnovuje, představený skitu jeromonach Evlogij spolu s několika bratry opravuje zdevastovaný chrám i skitské budovy. Kvůli obzvláště drsnému způsobu života však v tomto skitu vydrží jen nemnozí, podle tradice z dob ctihodného Iisusa totiž po celý rok monaši drží přísný půst. Vždyť žijí na ruské Golgotě.

Životopisy anzerských světců svědčí o tom, že toto místo se nachází pod zvláštní ochranou Přesvaté Bohorodice. Na její přímlyvy i na přímlyvy novomučedníků, kteří na ruské Golgotě položili své životy za Krista, nechť smiluje se Hospodin Bůh nad námi, kteří ctíme jejich svatou památku.

ig. Joakim

HRUBÁ VRBKA

25. ledna 2004 vладыka Simeon na konci Božské liturgie v neděli „O Zacheovi“ jmenoval igumenem Monastýru sv. Gorazda v Hrubé Vrbce jeromonacha Joakima. Předtím při malém vchodu vладыka přečetl během Božské Liturgie modlitbu ustanovení na igumena. Otec igumen se takto po svém návratu z Trojicko-sergijevské lávry, kde 7 let žil, stal duchovním správcem monastýru. Před ním monastýr duchovně spravoval schiarchimandrita Kyrill (Pospíšil), který zesnul v loňském roce ve věku 77 let. Udělené žezlo patří

mezi významné církevní památky. Před mnoha lety je nosil vладыka Sergij, archipastýr ruských pravoslavných věřících z období I. československé republiky a let válečných. Sváteční chvíli byly přítomny také igumenie Alexie se sestrami monastýru Zesnutí Přesvaté Bohorodice a sestra Gorazda Prachařová – správcová Památníku svatého Gorazda při monastýru a otcové

bratrstva monastýru jeromonach Alexij a jeromonach Chrystofor. Boží požehnání přeje redakce.

50. VÝROČÍ KNĚŽSKÉHO SVĚCENÍ O. ALEXIJE OLEXY

Jeromonach Alexij (světským jménem Michail Olexa) se narodil 22. 10. 1930 ve vesnici Maškovce, okr. Humenné na východním Slovensku, je ukrajinsko-rusínské národnosti, občan Slovenska. Vystudoval Ruské gymnázium v Humenném, roku 1953 ukončil Pravoslavnou bohosloveckou fakultu v Prešově, oženil se (máťuška Anna) a dne 20. 12. 1953 ho vладыka michalovský Metod (Mily) vysvětil na kněze a ustanovil na farnost Jovsa, okr. Michalovce. Poté otec Alexij působil na farnostech Kojšov, okr. Gelnica (1956–1962), Čabiny, okr. Humenné (1962–1971). Má tři děti: Elenu, Olgu a Svatoslava. Od roku 1968 pracuje jako předseda Misijního odboru prešovské eparchie, měl na starost záchranu

O. Alexij (vlevo) s o. schiarchimandritou Kyrillem (Pospíšilem)

pravoslaví v eparchii... v tomto roce byla totiž na Slovensku povolena činnost řeckokatolické církve. Roku 1971 je ustanoven duchovním („spirituál“) a také odborným asistentem PBF v Prešově. Od roku 1981 pracuje na téže fakultě jako ekonom a lektor. Roku 1992 odchází do důchodu. Otec Alexij byl na Slovensku aktivní v kulturně-společenských organizacích, v organizacích národnostních, např. „Kulturní svaz Rusínů“, ve „Společnosti Alexandra Duchoviča“ a jiných. Pobýval v monastýrech na Svaté Hoře Atoš v Řecku, v Gevgelii v Makedonsku, v Počajevu na Ukrajině. Od roku 2001 je členem bratrstva Monastýru svatého mučedníka Gorazda v Hrubé Vrbce, kde přijal monašství. Nyní je ekonomem monastýru. Roku 2002 obhájil na PBF v Prešově vědeckou hodnost doktor teologie. Otec Alexij často publikuje, jak v tisku církevním, tak i v národnostním a regionálním. Několikrát vystupoval i v rozhlase a v televizi.

POLŽICE

Naši kapličku svatých Petra a Pavla v Polžicích 4. ledna 2004 navštívil Vysokopřeosvěcený vладыka Kryštof a sloužil archijerejskou liturgií.

Věřící naslouchali jeho promluvě s příjemným pocitem v srdci. Po svaté liturgii a svěcení vody jsme odešli na oběd, kde vладыka pobesedoval s věřícími, zpívaly se koledy a nikomu se nechtělo se s Vysokopřeosvěceným vладыkou loučit. Byl to krásný den pro naši církevní obec.

Vše nám zůstalo v duši jako malé hřejivé světélko.

Děkujeme, vладыko, za všechna Vaše slova. Těšíme se, že nás opět navštívíte.

Natalie Vichová

DOBROVOLNÉ CVIČENÍ ZÁLOŽNÍCH KAPLANŮ

Také letos chce Duchovní služba AČR uspořádat již 4. dobrovolné cvičení záložních kaplanů a to v termínu 31. 5.–4. 6. 2004. Z řad pravoslavné církve se zúčastní cvičení dva duchovní v důstojnické hodnosti. Po velkých změnách v armádě proběhne toto cvičení s největší pravděpodobností u 15. ženijní záchranné brigády v Bechyni, případně u některé podřízené jednotky. Opět se chce zaměřit na spolupráci se záchranáři, kteří jsou zařazeni do Integrovaného záchranného systému. Program bude podobný jako v minulých letech, podrobný program bude zaslán všem přihlášeným a vybraným účastníkům. Cvičení se zúčastní maximálně 20 lidí, přednost budou mít ti, kteří by měli zájem vstoupit do aktivních záloh. To ovšem neznamená, že by tu nebyla šance pro ty, kdo se chtějí prostě zúčastnit cvičení. V zásadě se cvičení mohou účastnit kněží a diáconi v činné službě, čeští občané do 50 let věku. Podmínkou je absolvování základní vojenské služby.

Zájemci se mohou hlásit do 15. března přímo na adresu: kpt. Mgr. Jan Blažek; VÚ 6624 Bechyň; 391 65 Bechyň. Zájemci necht' uvádět na přihlášce svou adresu, nacionále a telefonní kontakt.

O podané přihlášce informujte Úřad metropolitní rady v Praze.

ÚMR

ZASEDAL POSVÁTÝ SYNOD

Posvátný synod zasedal v Úřadu metropolitní rady v Prešově dne 5. února tr. Archijerejové nejprve posoudili závěrečné usnesení z posledního zasedání. Zvláště se zabývali otázkami výchovy kandidátů kněžství, ale i samotných duchovních, pro něž Pravoslavná bohoslovecká fakulta v Prešově pořádá postgraduální studium. Posvátný synod za to vyjádřil poděkování pracovníkům fakulty a požádal, aby byl zachován dosavadní způsob a rytmus tohoto studia.

Dále řešil otázky správy církve. Vyjádřil politování nad tím, že antiochijský patriarchát vzhledem ke stále pokračujícímu napětí na středním východě nemůže zatím přijmout návštěvu nejvyššího představitele naší církve. Archijerejové doporučili svému předsedovi, aby dále pokračoval v bratrských návštěvách sesterských pravoslavných církví. Posvátný synod uvítal návrh připravit opětovně pozvání pro hlavu Americké a kanadské církve, vладыky metropolitny Hermana, v českých zemích a na Slovensku.

Pověřil vладыku Kryštofa, aby vypracoval návrh Poselství k neděli sv. Pravoslavi.

Nakonec se archijerejové zabývali otázkami vyplývajícími z plnění usnesení IX. církevního sněmu Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku, konaného ve Vilémově v říjnu roku 1999.

archiepiskop Kryštof

Z PROGRAMU ARCHIEPISKOPA KRYŠTOFA V MĚSÍCÍCH BŘEZNU A DUBNU 2004

Vладыka s pomocí Boží hodlá:

20. 3. navštívit Institut pro církevní hudbu křesťanského východu v Basileji (Švýcarsko).
21. 3. sloužit sv. archijerejskou Liturgií ve farnosti Moskevského patriarchátu v Kostnici (Spolková republika Německo, 10.00 hod.).
25. 3. sloužit sv. archijerejskou Liturgií s díkůvzdáním u příležitosti 4. výročí archijerejské intronizace a oslavit státní svátek Řecké Helénské republiky v katedrále sv. Cyrila a Metoděje v Resslerově 9 v Praze 2 (9.30 hod.).
28. 3. sloužit sv. archijerejskou Liturgií v chrámu Sv. Ducha v Broumově a vykonat po ní vizitaci církevní obce (10.00 hod.).
4. 4. sloužit sv. archijerejskou Liturgií na Květnou neděli v katedrále sv. Cyrila a Metoděje v Resslerově 9 v Praze 2 (9.30 hod.).
7. 4. sloužit sv. archijerejskou Liturgií v chrámu Zvěstování přev. Bohorodice Na Slupi 4 v Praze 2 v den jeho chrámového svátku (10.00 hod.).

- 5.–11. 4. ve strastném týdnu sloužit ve všech pražských chrámech dle jejich rozpisu a oslavit Paschu Kristovu.
15. 4. předsedat řádnému zasedání Metropolitní rady Pravoslavné církve v českých zemích v Monastýru Zesnutí přesv. Bohorodice ve Vilémově (10.00 hod.).
17. 4. předsedat valné hromadě České pravoslavné filantropie v Praze (10.00 hod.).

JÁKOBŮV NÁVRAT DOMŮ

Uplynulo čtrnácte let ode dne, kdy Jákob přišel ke svému strýci Lábanovi. Odsloužil Lábanovi sedm let za Leu a sedm let za Ráchel. Nebyl už Lábanovi nic dlužen a chystal se k návratu domů. Ale Lában ani jeho synové si nepřáli, aby Jákob odešel, protože byl pečlivým pracovníkem, vzorně se staral o Lábanova stáda, která se v Jákobově péči velmi rozmnožila. Žádal Jákoba, aby u něho zůstal za mzdu a ať si ji sám stanoví. Jákob nakonec souhlasil, a že si bude vybírat mzdu v jehňatech a kůzlatech. Aby nebylo sporu o tom, že si neponechává víc, než mu patří, dohodli se s Lábanem tak, že všechna jednobarevná mláďata budou Lábanova a strakatá Jákobova. Dřív se rodila strakatá mláďata méně, ale po této dohodě jich začala být většina. Tak se stal během šesti následujících let z Jákoba – chudého příbuzného – zámožný člověk. Bible připouští, že Jákob tomu nadbytku strakatých mláďat napomohl. Lában a jeho synové, když viděli, jak Jákob bohatne, se přestali na Jákoba usmívat a Jákob vycítil, že by měl zmizet. Vybral si vhodnou chvíli, kdy Lábanovi nebyli přítomni, a tajně s rodinou a svým stádem odešel.

Když na to Lában přišel, rozzlobil se a jal se Jákoba pronásledovat. Skutečně ho dostihl, ale než se setkali, Hospodin Lában upozornil: „Mluv s Jákobem jen v dobrem, ne ve zlém.“ A tak, když Jákoba dostihl na hoře Gileádu, vyčetl mu jen, že mu nedopřál svým spěšným a tajným odchodem možnost rozloučit se, jak se patří, se svými dcerami a vnučaty a uspořádat náležitou slavnost na rozloučenou. Než se rozešli, postavili na tom místě z kamenů val, na kterém uspořádali obětní hod a zavázali se

navzájem, že tento val bude hranicí mezi pastevním územím

Lábanovým a Jákobovým a že jeden proti druhému nepřekročí tento val. Nazvali jej Gal-ed (Val-svědek) a také Mispa (Hlídkka), protože Jákob prohlásil: „Hospodin ať je na hlídce mezi mnou a tebou“. Pak Lában políbil své dcery a vnučata a šel se svými syny domů.

Také Jákob s rodinou, stádem a otroky se blížil ke svému domovu, který před dvaceti lety opustil a o kterém neměl zpráv. Nevěděl, že mu zatím zemřela maminka, a proto mu nemohla nic vzkázat, jak slibovala. Jákob pamatuje na Hospodinovy sliby, ví, že Hospodin ho bude ochraňovat i při návratu domů. Přesto se však nemůže zbavit strachu z bratra Ezaua, svého dvojčete, kterého kdy si lstí připravil o jeho prvorozenecká práva. Nebude se mu krutě mstít? Hospodin dává Jákobovi potěšující vidění. Naráží na tábor Božích posluš. To místo nazval Machanajim – Tábořiště. Ale úzkost z jeho srdce neodchází. Vysílá k Ezauovi posly, že se vrací, počítá, že mu poslové řeknou, jak bratr reagoval. Je v něm ještě hněv, nebo vítězí bratrská láska? Ale z toho, co poslové vyřizují, se nedá nic vyčíst: „Jde ti vstříc a s ním čtyři sta mužů.“ Jákob z toho není moudrý. Tím doprovodem mu chce Ezau vzdát poctu nebo ti lidé mají pomoci Jákoba a jeho otroky zajmout nebo zabít? Jákob se utíká v modlitbě k Hospodinu, připomíná mu příslib ochrany. Pak přebrodivl potok Jabok, který se vlévá do Jordánu, a svá stáda rozdělil na menší stádečka, která dal hnát se značným odstupem jedno

DĚTEM

od druhého, a těm, kdo je hnali, přikázal: „Až se s vámi potká můj bratr, řekněte, že to, co ženete, je dar pro něho, kterým si ho chci usmířit.“ Poslal napřed také svou rodinu a zůstal na břehu sám.

Bible vypráví, že s Jákobem kdosi zápolil, dokud nevyšla jitřenka. Kdo byl ten neznámý? Šlo o skutečnou bytost nebo to jen v Jákobově srdci bojovala jeho víra s jeho strachem a malomyslností? Bojuje Bůh v jeho srdci za sílu a odvahu k velikým skutkům víry, které ho čekají? Když svítá, neznámý chce zápas skončit, ale Jákob volá: „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš.“ Tu neznámý uděluje Jákobovi požehnání a navíc mu mění jméno: „Nebudou tě už jmenovat Jákob, nýbrž Izrael (to je Zápasí Bůh), neboť jsi jako kníže zápasil s Bohem i s lidmi a obstál.“

Když někdo dává nebo mění někomu jméno, vyjadřuje tím, že ten, komu dává jméno, mu patří. Jákob je si toho vědom, snaží se dovědět, kdo je ten neznámý, ale přitom chápe, že s ním vlastně jedná Hospodin

skrz posla, jehož totožnost zůstane skryta, protože Hospodin je ten hlavní a jemu od této chvíle náleží. Místo zápasu nazval Paniel (Tvář Boží) a prohlásil přítom: „Viděl

jsem Boha tváří v tvář a byl mi zachován život.“ Na zápas zůstala Jákobovi-Izraelovi památka – vykloubený kyčelní kloub, takže do konce života kulhal.

Snad aby ten zápas, kterým si Bůh Jákoba trvale přivlastnil, zůstal v paměti Jákoba a jeho potomků jako skutečnost, která navěky zavazuje a připomíná, že Jákobův rod je lidem Božím, lidem Bohem vyvoleným, Bohu patřícím – Hospodinovým služebníkem.

A pak konečně došlo k setkání s Ezauem. Bratří se v dojetí obejmuli. Ezau odmítl dary, protože sám měl všeho dost, ale s radostí přijal Jákobovu lásku. Žili pak svorně, v radosti, že jsou opět spolu. S nimi se radoval staříčkový otec Izák, který se dočkal jejich setkání i smíření.

*váš vladyka Simeon
ilustrace -b-*

OZNÁMENÍ

**Hledá se kandidát kněžství, kterému nevadí život na vsi.
Zájemce prosíme, aby se obraceli na prot. Alexandra Nováka,
Malá Mikulášská 10, 669 02 Znojmo.**

Vydává Pravoslavná církev v Českých zemích, P. O. Box 655, CZ-111 21 Praha 1.

Hlavní redaktor: Dr. Čestmír Kráčmar, Soukenická 10, 110 00 Praha 1. Technický redaktor: Boris Havel.

Redakce si vyhrazuje práva na případné úpravy, či krácení zaslaných příspěvků.

Uzávěrka každého čísla je 10. den předcházejícího měsíce. Vychází druhý týden v měsíci.

Litografie Lokša PrePress Rakovník, tisk Tuček tiskárna Rakovník.

Jedno číslo Kč 17,-, pro předplatitele u distribučního střediska v Praze Kč 16,-.